

Regeringens första stora misstag

Den väntade revalveringen av D-marken har nu inträffat. Såväl den avgående riksbankschefen som bankfolk och industriledare har beklagat att den blev så liten och det anses allmänt som ett tecken på insikt och ömdöme att förutspå förnyad spekulation och ytterligare uppgång av D-markkursen. Få tycks inse vilken ödesdiger utveckling som nu har inletts.

Genom en olycklig sammanstrålning av politiska och ekonomiska händelser blev den svenska kostnadsnivån högt uppdriven under 1975 och 1976. Inflationstakten ligger kvar på bortåt 10 procent, medan den i Västtyskland och Förenta staterna är blott hälften så hög. Om vi inte får ner vår inflationstakt till hälften måste kronans kurs mot D-mark sänkas med åtskilliga procent per år i framtiden. Anknytningen till D-marksblocket blir då en skenordning utan intressant innehåll.

Regeringens försvar är naturligtvis att den just företagna nedskrivningen av kronan var en engångsföreteelse för att återställa vår konkurrenskraft och att fortsatt nedskrivning inte är nödvändig, eftersom politiken syftar till att få ner Sveriges inflationstakt till i nivå med den västtyska under den allra närmaste tiden.

Detta är drinkarens ursäkt. Bara denna gång! Föreställningen att man kan anpassa växelkursen till prisutvecklingen utan att påverka prisutvecklingen är förlegad. Vår inflationstakt styrs av det förväntade utrymmet för pris- och lönestegringar när villkoret är att vår industri skall kunna sälja sina produkter i konkurrens med omvärldens tillverkare. Detta förväntade utrymme bestäms bl a av vad arbetsmarknadens parter tror om växelkurspolitiken. Tror de att växelkursen alltid ändras så att konkurrenskraften bevaras, så blir utrymmet i princip hur stort som helst. Statsmakterna kan då inte skylla inflationen och bytesbalansunderskottet på löntagarna utan måste själva ta på sig skulden.

Läget var bekymmersamt redan före devalveringen. För åren 1975 och 1976 ställdes och uppfylldes lönekrav som resulterade i nära 20 procents arbetskraftskostnadshöjning i genomsnitt per år. Inflationstakten har legat på omkring 10 procent. Nu kräver läget att löntagarna drar ner sina krav så att de totala kostnadshöjningarna blir väl under 10 procent, vilket är en kraftig påfrestning på fackföreningsrörelsen. Deras beräkningar byggde (före devalveringen) på att industrins producentpriser i svenska kronor bara skulle kunna öka med 3—5 procent under nästa år. Devalveringen innebär att den beräkningen och därmed lönekraven går upp. Någon större förbättring av konkurrenskraften blir det därför inte, utan den huvudsakliga direkta följden är en inflationstakt som blir några procent högre under 1977 än den eljest skulle ha blivit.

De indirekta följderna för förväntningsbildningen på arbetsmarknaden kan emellertid bli förödande. En liten, avdramatiserad devalvering mot Danmark som från ansvarigt håll presenteras som en första, för litet, steg, kommer att skapa spekulation i fortsatt devalvering på både valuta- och arbetsmarknaden. Fackföreningsrörelsen skall nu försöka beräkna varväxelkursen hamnar under 1977. Blir det 5 eller 8 eller 10 procents devalvering totalt? Lönekraven går upp motsvarande. Dessutom har regeringen nu fastslagit att om avtalen blir för höga, så får man devalvera av det skälet. Riskfritt att ta till för högt alltså, men försmädligt att gå ut med för låga krav. Räkna med 8—10 procents inflation under nästa år!

Beslutet i Frankfurt tillhör det mest idiotiska man sett. För litet för att rätta till några kostnadsskillnader på kort sikt, men en klar fingervisning om att det blir flera växelkursändringar. Följden blir mera spekulation, samma obalans på kort sikt och fortsatt inflation i valutablocket småländer. Växelkursändringarna i Washington i december 1971 höll i litet drygt ett år, innan jordskredet satte in. Den här gången blir det kanske inte direkt ett skred utan bara fortsatta småras. Det är illa nog. Jag misstänker att vår nya regering har slagit första spiken i den likkista som dess konjunkturpolitik skall begravas i.

